Viite: K 16/2016 vp Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2015 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2015 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

1 Valtion tilinpäätös

Valtion tilinpäätöksen tarkastaminen kattaa talousarviotaloudesta laadittavan tilinpäätöksen. Tarkastukseen on sisällytetty valtion talousarvion toteutumalaskelma, tuotto- ja kululaskelma, tase, rahoituslaskelma ja liitetiedot sekä tilinpäätöstietojen perustana oleva valtion keskuskirjanpito. Tarkastusta on kohdennettu myös niihin menettelyihin, joilla turvataan tietojen muuttumattomuus ja oikeellisuus keskuskirjanpidossa ja valtion tilinpäätöksen valmistelussa.

Tarkastuksen perusteella voidaan katsoa, että valtion tuotto- ja kululaskelma ja tase on laadittu säännösten mukaisesti. Valtion tilinpäätöksen liitetiedot on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen edellyttämällä tavalla. Valtion keskuskirjanpito on järjestetty valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaisesti.

Valtion tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä syntyneen käsityksen mukaan keskuskirjanpitoa koskevalla sisäisellä valvonnalla on voitu vaikuttaa siihen, että valtion tilinpäätöksen pohjana olevat keskuskirjanpidon tiedot eivät sisällä olennaisia virheitä.

Tilinpäätöskannanottonaan tarkastusvirasto toteaa, että valtion tilinpäätös vuodelta 2015 on laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti.

2 Talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattaminen

Varainhoitovuodelta 2015 tarkastusvirasto antoi ministeriöiden ja muiden kirjanpitoyksiköiden tilintarkastuksista yhteensä 60 tilin- tarkastuskertomusta.

Kahdeksassa kirjanpitoyksikössä todettiin virheellisiä menettelyjä, joista annettu huomautus tai useammat huomautukset yhdessä katsottiin sellaisiksi valtion talousarvion tai sitä koskevien keskeisten säännösten vastaisiksi menettelyiksi, joista sisällytettiin tilintarkastuskertomukseen yksilöity kielteinen laillisuuskannanotto. Määrä on pienentynyt edellisestä vuodesta.

Huomautukset saattoivat kuitenkin koskea useampia eri asioita, minkä vuoksi huomautusten yhteismääräksi muodostui 22 (vuonna 2014 yhteensä 29).

Merkittävimmät syyt kielteisiin laillisuuskannanottoihin koskivat talousarvion vastaista määrärahan tai valtuuden käyttöä. Näistä annettiin kaikkiaan 15 huomautusta kahdeksalle eri kirjanpitoyksiköille. Huomautukset koskivat talousarvion vastaista määrärahan käyttötarkoitusta, menojen kohdentamista varainhoitovuodelle talousarvion vastaisesti, määrärahan käyttöajan jatkamista valtion talousarviosta annetun lain 7 §:n tai valtuuden käyttöajan jatkamista valtion talousarviosta annetun lain 10 §:n vastaisesti, tulojen käsittelemistä talousarvion vastaisesti menon vähennyksenä sekä valtuuden tai määrärahan tosiasiallista ylittämistä. Neljää kirjanpitoyksikköä huomautettiin puutteista tuloksellisuuden laskentatoimen järjestämisessä ja maksullista toimintaa tai muuta toiminnallista tehokkuutta koskevien tietojen esittämisessä.

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
ANTINKATU 1 | PL 1119 | 00101 HELSINKI
PUH. 09 4321 | WWW.VTV.FI

3 Yhteiskunnalliset vaikuttavuustiedot

Kaikki ministeriöt ovat raportoineet kattavasti niille talousarviossa asetetuista yhteiskunnallisista vaikuttavuustavoitteista. Raportoinnin laadussa ei ole tapahtunut oleellista muutosta. Ministeriöiden raportointia on onnistuttu hieman tiivistämään aiemmasta.

Hallituksen vuosikertomuksessa raportointia pyrittiin tekemään ajankohtaisemmaksi ottamalla mukaan jotain erityiskysymyksiä. Erityiskysymyksinä käsiteltiin hyvin erilaisia asioita: talous- ja finanssipolitiikkaa, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, hallituksen kärkihankkeita ja rakennemuutosta, muuttoliikettä ja maahanmuuttoa sekä EU-politiikan tavoitteiden saavuttamista. Näiden erityiskysymysten raportoinnissa on paljon vaihtelua. Varsinkin kärkihankkeiden, maahanmuuton ja EU-politiikan kohdalla raportointi ei juuri koske tavoitteiden saavuttamista, vaan on lähinnä toimien kuvaamista ja tavoitteista kertomista. Hallituksen kärkihankkeiden ja maahanmuuton osalta on ymmärrettävääkin, että tulosten ja vaikutusten raportointi on vaikeaa. Hankkeet ovat juuri käynnistyneet ja maahanmuutto on ollut akuutti ongelma. Hallituksen vuosikertomuksessa tulisi tavoitteiden saavuttamisesta raportoinnin olla keskeisessä asemassa.

Hallituksen vuosikertomuksen sisältövaatimuksia muutettiin valtioneuvoston asetuksella 11.2.2016. Asetuksella muutettiin jo valmisteilla olleen, vuotta 2015 koskevan vuosikertomuksen vaatimuksia. Muutokset toteuttivat muun muassa tavoitetta tiivistää hallituksen vuosikertomusta. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusten perusteella tulevassa kehittämisessä tulisi keskittyä tavoitteiden asettamisen parantamiseen ja raportoinnissa tavoitteiden saavuttamisesta kertomiseen. Tavoitteisiin liittyvä ongelma on toistunut pitkään, jos raportointia halutaan kehittää tulosohjausajattelun mukaisena, siihen olisi pyrittävä löytämään ratkaisu. Jonkinlainen yhtenäisempi tai koordinoidumpi menettely voisi johtaa raportoinnin kannalta parempaan lopputulokseen.

4 Julkisen talouden käsittely

Hallituksen vuosikertomuksen kuvaus julkisen talouden tilasta vastaa tarkastusviraston havaintoja. Raportointi valtion ja julkisen talouden tilasta on aiempaa informatiivisempaa. Valtion taloudellinen asema on kuvattu aiempaa kattavammin kertomukseen lisätyissä kokonaislaskelmissa. Myös yhtiöomistuksista on annettu yksilöidympää tietoa. Vuosikertomuksessa raportoidaan tiivistetysti valtiontalouden vastuista, kuten takauksista, ja niihin liittyvistä riskeistä.

Tarkastusvirasto julkaisi 17.5.2016 arvion vuonna 2015 harjoitetusta finanssipolitiikasta. Se sisältää arvion finanssipoliittisten sääntöjen noudattamisesta mukaan lukien valtion kehyssäännön noudattamisen. Hallituksen vuosikertomuksen kuvaus julkisen talouden tilasta vastaa tarkastusviraston havaintoja.